

Gál Csaba ny. ezredes:

KATONAI ÉS HADITECHNIKAI HÍREK, INFORMÁCIÓK A NAGYVILÁGBÓL

OROSZORSZÁG ÚJ TENGERI DOKTRÍNÁJA JELENTŐS BIZTONSÁGI FENYEGETÉSNEK TARTJA A NATO NÖVEKVŐ TENGERI AKTIVITÁSÁT

Putyin elnök az orosz haditengerészet napja alkalmából július 31-én Szentpéterváron aláírta az ország új – frissített – tengeri doktrínáját, amely azonnal hatályba is lépett.¹ A dokumentum megemlíti a NATO haditengerészeti tevékenységét és annak potenciális erősödését, kiemeli az Amerikai Egyesült Államoknak azt a törekvését, hogy egyeduralomra tegyen szert a tengereken, valamint azt, hogy több állam orosz területekre tart igényt, ami Oroszország biztonságára jelentős fenyegetést jelent. A doktrína kihangsúlyozza, hogy Moszkva felgyorsítja az Északi-sarkvidék feltárását és az ott található ásványi anyagok kitermelését, valamint az orosz Északi és a Csendes-óceáni Flotta képességeinek erősítését. Megemlíti Oroszország közelmúltbeli erőfeszítésének stratégiai jelentőségét, hogy lehetővé tenné az ország sarkvidéki területén egy 5600 kilométeres, Novaja Zemljától a Bering-szorosig egész évben biztonságosan hajózható jégmentes útvonal – az északkeleti átjáró – létrehozását, amely biztosítaná konténerhajók és más nagy hajók versenyképes közlekedését Európa és Kelet-Ázsia között. Putyin elnök az ünnepi beszédében kihangsúlyozta, hogy a doktrína az Északi-sarkvidéket, a Fekete-, az Ohotszki- és a Bering-tengert, valamint a Balti-tenger és a Kuril-szigetek szorosait nemzeti érdekűnek tartja, és azok védelméhez az ország szükség esetén minden eszközt bevet. Oroszország 2001-ben fogadta el az első tengeri doktrínáját, az előző frissítésre 2015-ben, a Krím illegális annexióját követően került sor.

AZ ÉSZAKI ORSZÁGOK EGYÜTTMŰKÖDÉSE

Augusztus 15-én Oslóban találkozott Magdalena Andersson svéd, Sanna Marin finn, Jonas Gahr Støre norvég, Mette Frederiksen dán és Katrín Jakobsdóttir izlandi miniszterelnök.² Az északi országok megerősítették, hogy folytatják együttműködésük erősítését a védelem és a biztonság területén. Finnország és Svédország NATO-tagságával új együttműködési lehetőségek nyílnak meg az öt ország számára. „Finnország és Svédország NATO-csatlakozása nem csökkenti az északi együttműködés jelentőségét; éppen ellenkezőleg, lehetőséget ad arra, hogy még nagyobb célokat tűzzünk ki. Együtt erősítjük a biztonságot és a stabilitást a NATO-ban” – mondta Sanna Marin finn miniszterelnök a miniszterelnökök találkozóján.

¹ Russia Adopts Updated Maritime Doctrine; Lists U.S., NATO As Primary Threats. Radio Free Europe/Radio Liberty, 31. 07. 2022. <https://www.rferl.org/a/russia-maritime-doctrine-threats-nato-us/31967675.html> (Letöltés időpontja: 2022. 08. 06.)

² Nordic countries to further deepen defence cooperation. Government Communications Department, 15. 08. 2022. <https://valtioneuvosto.fi/en/-/10616/nordic-countries-to-further-deepen-defence-cooperation> (Letöltés időpontja: 2022. 08. 16.)

A kormányfők közös nyilatkozata³ kihangsúlyozza, hogy Oroszország háborús agressziója megváltoztatta egész Európa biztonsági helyzetét, és az északi országok felelősséggel tartoznak a szabadság és a közös értékek megvédéséért. Ennek érdekében közös hadgyakorlatok és kiképzések keretében erősíteni kell együttműködésüket a NATO-val és annak egyes tagjaival. A miniszterelnökök külön nyilatkozatban foglalkoztak a tenger védelmével és a megújuló energia felhasználásával. Oslóban a kormányfők külön tárgyaltak Olaf Scholz német szövetségi kancellárral is az európai biztonságról és Oroszországról, valamint Európa energiabiztonságáról és a zöld átmenetről. „Finnország és Svédország NATO-csatlakozása lehetővé teszi számunkra, hogy az északi országok védelmét tágabb kontextusban értsük. Válság vagy háború esetén szövetségesként együttműködünk és segítjük egymást. Az egyesült északi régió a NATO-ban jobban hallathatja a hangját és nagyobb támogatást biztosíthat közös értékeinknek” – jelentette ki Jonas Gahr Støre norvég miniszterelnök.⁴

MEGBÍZÁS JAVELIN PÁNCÉLTÖRŐ RAKÉTÁK PÓTLÁSÁRA

Szeptember 14-én az Amerikai Egyesült Államok szárazföldi erői 311 millió USD értékű megbízást adtak az FGM-148 Javelin páncéltörő rakétát gyártó, a Raytheon Missiles and Defense és a Lockheed Martin cégek által alapított közös vállalkozásnak (*Javelin Joint Venture – JJV*) Javelin rakéták leszállítására.⁵ A megrendelt mennyiségből pótolják a Védelmi Minisztérium tartalékából Ukrajna harcának támogatására addig biztosított több mint 1800 darab rakétát, valamint jut belőle az amerikai szárazföldi erőknek, továbbá ebből fedezik Litvánia és Jordánia megrendelését is. A JJV eddig több mint 50 ezer Javelin rakétát és 12 ezer többször felhasználható indító-vezérlő egységet gyártott le. A rakétákat az amerikai haderő a tervek szerint 2050-ig rendszerben tartja, miközben a fejlesztők a változó körülményekhez igazítják a rendszer technikai paramétereit.⁶

MANILA NEM VÁSÁROL OROSZ HELIKOPTEREKET

A Fülöp-szigetek még júniusban – Rodrigo Duterte elnök hatéves mandátuma lejárta előtt – felmondta az Oroszországgal kötött megállapodást, melynek értelmében 227,35 millió USD értékben 16 darab Mi-17 típusú nehéz szállítóhelikoptert vásárolt volna.⁷ Ennek oka, hogy az ország elkerülje az esetleges amerikai és más nyugati szankciókat, amelyekkel az oroszokkal kötött megállapodás betartása esetén kellene szembesülnie. Az Amerikai Egyesült

³ Joint statement on Nordic cooperation in security and defence. Government.no, 15. 08. 2022. <https://www.regjeringen.no/contentassets/4e1ccf0209024cb99a2d839fd299a47f/joint-statement-on-nordic-cooperation-in-security-and-defence.pdf> (Letöltés időpontja: 2022. 09.12.)

⁴ Nordic countries to further strengthen cooperation on security and defence. Press release. Government.no, 15. 08. 2022. <https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/nordic-countries-to-further-strengthen-cooperation-on-security-and-defence/id2924306> (Letöltés időpontja: 2022. 08. 16.)

⁵ US Army awards Javelin Joint Venture \$311 million production contract. Raytheon Missile & Defense, 15. 09. 2022. [https://www.raytheonmissilesanddefense.com/news/2022/09/15/us-army-awards-javelin-joint-venture-\\$311m-production-contract](https://www.raytheonmissilesanddefense.com/news/2022/09/15/us-army-awards-javelin-joint-venture-$311m-production-contract) (Letöltés időpontja: 2022. 09. 19.)

⁶ Neil Ritchie: U.S. Army awards Javelin replacement contract. Defence Today, 15. 09. 2022. <https://www.defencetoday.com/land/infantry-weapons/us-army-awards-javelin-replacement-contract/> (Letöltés időpontja: 2022. 09. 17.)

⁷ Ellie Aben: Philippines eyes US helicopters after dropping Russia deal to avoid sanctions. Arab News, 15. 08. 2022. <https://www.arabnews.com/node/2142866/world> (Letöltés időpontja: 2022. 08. 16.)

Államok felajánlotta, hogy hasonló összegért – kedvezményes áron – CH–47 Chinook nehéz szállítóhelikoptereket ad el a Fülöp-szigeteknek, mely azokat katonák szállítása mellett természeti katasztrófák idején is alkalmazhatja. Az országban jelenleg folyik az elavult haditechnika – például második világháborús hadihajók, a vietnámi háborúban alkalmazott amerikai helikopterek – lecserélése korszerűbbekre. Ennek érdekében Duterte előző elnök 2018-ban elindított egy ötéves haderőfejlesztési programot, melynek költsége mintegy 5,4 Mrd USD. Az ország június 30-án hivatalba lépett új elnöke, ifjabb Ferdinand Marcos és kormánya arra törekszik, hogy erősítse az ország kapcsolatait az Amerikai Egyesült Államokkal, gazdasági téren például a gyártás, a digitális infrastruktúra és a tiszta energia kapcsán. Az orosz féllel kötött megállapodás felmondásának utóhatása, hogy folyik a tárgyalás Moszkva és Manila között az utóbbi által kifizetett 38 millió USD előleg visszaszerzéséről.

TAJVAN NÖVELI RAKÉTAGYÁRTÓ KAPACITÁSÁT

A szigetországban befejeződött több hadiipari létesítmény építése, aminek eredményeként több mint duplájára növekedhet a rakétagyártó kapacitás, és ez megközelíti az évi 500 darabot.⁸ A kapacitásbővítés azért vált szükségessé, mert a kormány öt éven belül nyolc hazai fejlesztésű fegyverrendszer gyártását tervezi. A mintegy 8 Mrd USD költségű projekt keretében a tajvani haderő alábbi fegyverrendszerei számára növekszik a legyártandó eszközök mennyisége: korvettek; parti telepítésű hajó elleni rakétarendszerek; szárazföldi telepítésű közepes és nagy hatótávolságú légvédelmi rakétarendszerek; pilóta nélküli támadó repülőeszközök; Hsiung Sheng szárazföldi indítású támadó robotrepülőgépek; Wan Chien légi indítású támadó robotrepülőgépek; rövid hatótávolságú légvédelmi rendszerek; valamint háborús időszakban a partvédelmi hajókra szerelhető fegyverrendszerek. Az eddigi gyártókapacitás évi 207 darab rakéta és támadó robotrepülőgép kibocsátására elegendő, a tervek szerint öt éven belül évi 497-re kell növelni a legyártott eszközök számát. Az említett rendszerek közül a Hsiung Sheng hatótávolsága a legnagyobb, 1000–1200 km között van, vagyis eléri Kína jelentős részét. A legkisebb hatótávolságú légvédelmi rendszerek a közepes, az alacsony és a földközeli magasságon repülő légi célok megsemmisítésére szolgálnak. A többi rakéta és támadó robotrepülőgép hatótávolsága meghaladja a 150 km-t.

JAPÁN ERŐSÍTHETI TÁMADÓKÉPESSÉGÉT A KÍNAI FENYEGETÉS HATÁSÁRA

Japán fontolgatja, hogy 1000 nagy hatótávolságú támadó robotrepülőgépet szerez be hadereje számára, hogy javítsa Kínával szemben a válaszcsoportos képességét.⁹ Ilyen eszköze jelenleg nincs, azt egy jelenlegi repülőeszköz 100 km-es hatótávolságának 1000 km-re történő fejlesztésével tervezi elérni. Ezeket a nagy hatótávolságú eszközöket hajókról és repülőgépekről indíthatnák, amelyek a déli Nansei-szigetek térségében települnének, ahonnan elérnék Észak-Korea és Kína partvidéki területeit. Japán háború utáni alkotmánya szerint a hadseregét csak önvédelemre használhatja, az elmúlt években azonban megnövelte katonai kiadásait,

⁸ Matt Yu – Sean Lin: Missile production to more than double with completion of new facilities. Focus Taiwan, 13. 08. 2022. <https://focustaiwan.tw/sci-tech/202208130014> (Letöltés időpontja: 2022. 08. 16.)

⁹ Rocky Swift – William Mallard: Japan considers deploying long-range missiles to counter China, Yomiuri reports. Reuters, 21. 08. 2022. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/japan-considers-deploying-long-range-missiles-counter-china-yomiuri-2022-08-21/> (Letöltés időpontja: 2022. 08. 22.)

és határozottabb stratégiát követ. Eddig tartózkodott a nagy hatótávolságú csapásmérő eszközök beszerzésétől, vagyis az olyanoktól, amelyekkel más ország területe is elérhető. Nancy Pelosi, az Amerikai Egyesült Államok Képviselőháza elnökének augusztusi tajvani látogatásához kapcsolódóan Kína rakétákat indított Japán közelébe, valamint a szigetország kizárólagos gazdasági övezetébe is.

AZ INDIAI HADERŐ KÖNNYŰ HARCKOCSIKAT KAP

Az indiai szárazföldi csapatok parancsnoksága 2021-ben megfogalmazta igényét 350 darab olyan könnyű harckocsi beszerzésére, melynek tömege kisebb 25 tonnánál, viszont tűzereje megegyezik egy közepes harckocsiéval.¹⁰ India részéről a könnyű harckocsik iránti sürgető igény 2020-ban merült fel, amikor az ország legészakibb részén, a Ladak szövetségi területen – a Himalája nyugati határán, a két ország vitatott határterületén – kínai csapatok támadást intéztek az indiai erők ellen. A térségben India 45 tonnás T-72 és 46 tonnás T-90 típusú harckocsikkal van jelen, melyeket inkább alacsony tengerszint feletti magasságon és sík terepen történő, nem pedig magashegyi alkalmazásra terveztek. Az elvárások alapján a Zorawar projekt keretében fejlesztendő könnyű harckocsi tevékenységét mesterséges intelligencia, harcászati felderítődrónok és járőröző öngyilkos drónok¹¹ segítik majd, aktív védelmi rendszere pedig megvédi az ellene indított irányított páncéltörő rakétáktól. A könnyű harckocsival szemben követelmény, hogy alkalmazható lehessen nagy tengerszint feletti magasságokban (+4000 m), szigeteken és műveletlen területeken is, továbbá legyen úszóképes. Ez utóbbi képesség alkalmassá teszi természetes vizekkel átszótt szárazföldön, mocsarakon és Kelet-Ladak tavain történő közlekedésre is. Indiának az ország északi részén nemcsak Kínával, hanem Pakisztánnal is vannak határvitái, és mindkét ország hadereje rendelkezik könnyű harckocsikkal, melyek áttelepítése országon belül a határkörzetekbe sokkal könnyebb, mint a „hagyományos” közepes harckocsiké.

INDIA ÉS KÍNA IS KIVONTA CSAPATAIT EGY VITATOTT HATÁRTÉRSÉGBŐL

Szeptember 9-én az indiai és a kínai csapatok elkezdtek kivonulni a Himalája nyugati részén lévő vitatott hovatartozású határtérségből.¹² Gogra (Kelet-Ladak) térségében 2020 júniusában jelentős összecsapások voltak a két ország határvédelmi erői között. Akkor legalább 24 fő halt meg: India 20 fős, Kína pedig négyfős veszteséget ismert el. A katonák akkor botokkal és kövekkel támadták egymást, valamint kézitusára is sor került. Ezután a felek több ezer katonát, tüzérségi eszközöket, harckocsikat telepítettek a térségbe, valamint repülőgépekről figyelték a helyzet változását. Emellett azonban tárgyalások is kezdődtek a feszültség békés

¹⁰ Huma Siddiqui: Indian Army to get light tank, 'Zorawar' soon. Financial Express, 26. 08. 2022. <https://www.financialexpress.com/defence/indian-army-to-get-light-tank-zorawar-soon/2645647/> (Letöltés időpontja: 2022. 08. 28.)

¹¹ Loitering munitions. Az angol nyelvű kifejezésnek egyelőre nincs elfogadott magyar megnevezése. Egy olyan fegyverről, drónként működő eszközzel van szó, amely a célterület fölé érkezve a levegőben járőrözik, miközben keresi a megsemmisítendő célt. Annak azonosítása után kamikazeként megtámadja és a magával vitt robbanóeszközzel megsemmisíti.

¹² Helen Davidson: Indian and Chinese troops pull back from disputed Himalayan border area. The Guardian, 09. 09. 2022. <https://www.theguardian.com/world/2022/sep/09/indian-and-chinese-troops-pull-back-from-disputed-himalayan-border-area> (Letöltés időpontja: 2022. 09. 11.)

rendezésére. A 16. tárgyalási fordulón – 2022 júniusában – magas beosztású parancsnokoknak sikerült elérni egy olyan megállapodást, melynek eredményeként szeptemberben megkezdődhetett a csapatok visszavonása. A tárgyalások során korábban sikerült egy másik jelentős eredményt is elérni, melynek eredményeként 2021 augusztusától a felek leállították újabb alegységek előrevonását, és egy Gogrához közeli térségben pedig lebontották a létrehozott infrastruktúrát.

MEGKEZDŐDÖTT AZ EUROFIGHTER TYPHOON REPÜLŐGÉPEK LESZÁLLÍTÁSA KATARNAK

Augusztus 15-én a BAE Systems wartoni összeszerelő üzemében hivatalosan átadták Katar képviselőinek az első Eurofighter Typhoon típusú repülőgépet abból a 24 darabból, melyeket még 2017-ben rendelt meg kilenc Hawk T2 Mk167 típusú kiképző repülőgéppel együtt.¹³ A 33 darab repülőgép beszerzésének és egy hatéves rendelkezésre állási támogatási szolgáltatásnak a költsége mintegy 6 Mrd USD. A 24 Typhoonból 20 darab egy-, négy pedig kétüléses változat. Az átadási ceremónián felsorakoztatták a repülőgép főbb fegyverzetét is: ASRAAM, Brimstone, Meteor és Storm Shadow rakétákat és Paveway IV nagy pontosságú bombát. Egy megállapodás értelmében létrehozta egy-egy közös brit–katar repülőszázadot a Typhoon, illetve a Hawk repülőgépek katar hajózoói és műszaki állománya részére az átképzések támogatására. A katar Typhoonok – az F–15 és a Rafale típusokkal együtt – 2022. november 20-tól részt vesznek a labdarúgó-világbajnokság biztosításában. Augusztus 25-én három Typhoon szállt fel Wartonból, hogy átrepüljenek Katarba a Tamim légibázisra. Útjukon elkísérte őket egy Voyager KC3 típusú légi utántöltő repülőgép.¹⁴ Az Északi-tenger felett végrehajtott első légi utántöltés során az egyik Typhoonnál technikai problémák adódtak, ezért az visszafordult. A gépek megérkezése után a Tamim légibázison tartott ceremónia keretében a katar légierő egy Typhoon, két F–15QA repülőgépet és két NH90 típusú helikoptert állított ki.¹⁵

AZ AMERIKAI KÖRÉBEN CSÖKKEN AZ ÉRDEKLŐDÉS A KATONAI SZOLGÁLAT IRÁNT

Az Amerikai Egyesült Államokban a katonacsaládok számára tanácsokat nyújtó szervezet (Military Family Advisory Network) felmérést végzett a katonai szolgálatot ellátók, a már leszereltek (veteránok) és házastársaik körében azzal kapcsolatban, hogy javasolnák-e másoknak – például a gyerekeiknek – a katonai szolgálat vállalását.¹⁶ A kérdőív kiemelten

¹³ Craig Hoyle: Qatar takes delivery of first Typhoon, ahead of World Cup duty. Flight Global, 15. 08. 2022. <https://www.flightglobal.com/defence/qatar-takes-delivery-of-first-typhoon-ahead-of-world-cup-duty/149851.article> (Letöltés időpontja: 2022. 09. 18.)

¹⁴ David Cenciotti: First Batch Of Eurofighter Typhoon Aircraft Delivered to Qatar. The Aviationist, 27. 08. 2022. <https://theaviationist.com/2022/08/27/first-batch-of-eurofighter-typhoon-aircraft-delivered-to-qatar/> (Letöltés időpontja: 2022. 08. 29.)

¹⁵ Qatar gets first batch of Eurofighter Typhoon aircraft from UK: Report. Al Mayadeen, 28. 08. 2022. <https://english.almayadeen.net/news/politics/qatar-gets-first-batch-of-eurofighter-typhoon-aircraft-from> (Letöltés időpontja: 2022. 08. 29.)

¹⁶ Karen Jowers: Survey raises serious questions about the future of the all-volunteer force. Military Times, 18. 07. 2022. <https://www.militarytimes.com/pay-benefits/mil-money/2022/07/18/survey-raises-serious-questions-about-the-future-of-the-all-volunteer-force/> (Letöltés időpontja: 2022. 08. 06.)

foglalkozott azzal, hogy a katonai szolgálatnak pénzügyi szempontból milyen jelentősége van. A szervezet vezetője szerint a felmérés eredményei – különösen az anyagi nehézségekre vonatkozó részletek – aggodalomra adnak okot a teljesen önkéntesekből álló haderő jövőjét illetően. Valószínűleg kevesebb aktív katona, veterán és azok házastársai javasolják majd a katonai szolgálatot, és az okok alapvetően saját jólétükkel kapcsolatosak. A „hónap végén” a családok gyakran nehezen boldogulnak, és ez kihat az általános jólétükre. Az online felmérést 2021. október 5. és december 15. között végezték, az elküldött kérdőívre 8638 fő válaszolt. Többségük (44%) aktív katonai szolgálatot végző személy házastársa volt, és a válaszolók közel 60%-át a 25–39 éves korosztály tette ki. A felmérésre – amelyet átlagosan két évente végeznek – már negyedik alkalommal került sor. A legnagyobb meglepetést az okozta, hogy míg 2019-ben a válaszolók 74,5%-a ajánlotta volna másnak a katonáéletet, addig 2021-ben már csak 62,9%-uk. A válaszolók számára nehezen elviselhető a gyakori külföldi vezénylések és az ezzel járó különélés, valamint a gyakori áthelyezések és az azokkal kapcsolatos kiadások, a házastárs munkakeresése is megnehezíti a katonacsaládok életét.

EGY MINDKÉT VILÁGHÁBORÚT TÚLÉLT CSATAHAJÓ JAVÍTÁSA KEZDŐDIK MEG

Az Amerikai Egyesült Államok Texas elnevezésű hajója már 110 éves, és a világ egyetlen csatahajója, amelyet mindkét világháborúban bevetettek, és még megvan.¹⁷ Az elmúlt évek legnagyobb kihívása a hajó számára a szivárgó, rozsdás hajótest volt, amely időnként arra kényszerítette a munkásokat, hogy percenként akár hét köbméter vizet szivattyúzzanak ki belőle. A houstoni háborús emlékhelyen évtizedeken át horgonyzó, korábban látogatókat fogadó hajót augusztus 31-én elvontatták a 64 km-re lévő Galvestonba, ahol egy 35 millió USD értékű javítást hajtanak végre rajta. A kilencórás út a hajótest állapota miatt nem volt kockázatmentes, de sikeresen eljutott a számára előkészített szárazdokkba. A Texas csatahajó megépítéséről 1910 végén döntöttek, 1912 márciusában bocsátották vízre, 1914. március 12-én pedig már szolgálatba állt. Fő fegyverzete a 14 hüvelykes (353 mm) ágyúk voltak, melyek 1400 fontos (635 kg) lövedéket 13 mérföld (24 km) távolságra lőttek. Abban az időben ezek voltak a legnagyobb hajófedélzeti ágyúk. A Texas 1918-ban hét hónapig brit hadihajókkal együtt részt vett Németország tengeri blokádjában. 1925–1927 között jelentősen korszerűsítették – többek között a 14 széntüzelésű kazánját hat olajtüzelésűre cserélték –, majd négy éven keresztül az amerikai flotta zászlóshajójaként működött. 1942–1943-ban főképpen konvoj kíséresi feladatokat kapott, 1944-ben részt vett a normandiai partraszállás támogatásában. Az első napon 34 perc alatt 255 darab 353 mm-es lövedéket lőtt ki a német állásokra. 1948-ban lett múzeumhajó.¹⁸

¹⁷ Juan A. Lozano: Battleship that served in both world wars begins trip for \$35M repairs. Navy Times, 31. 08. 2022. <https://www.navytimes.com/news/your-navy/2022/08/31/battleship-that-served-in-both-world-wars-begins-trip-for-35m-repairs/> (Letöltés időpontja: 2022. 09. 03.)

¹⁸ The Battleship Texas Foundation. <https://battleshiptexas.org/> (Letöltés időpontja: 2022. 09. 18.)

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Aben, Ellie: *Philippines eyes US helicopters after dropping Russia deal to avoid sanctions*. Arab News, 15. 08. 2022. <https://www.arabnews.com/node/2142866/world>
- Cenciotti, David: *First Batch Of Eurofighter Typhoon Aircraft Delivered to Qatar*. The Aviationist, 27. 08. 2022. <https://theaviationist.com/2022/08/27/first-batch-of-eurofighter-typhoon-aircraft-delivered-to-qatar/>
- Davidson, Helen: *Indian and Chinese troops pull back from disputed Himalayan border area*. The Guardian, 09. 09. 2022. <https://www.theguardian.com/world/2022/sep/09/indian-and-chinese-troops-pull-back-from-disputed-himalayan-border-area>
- Hoyle, Craig: *Qatar takes delivery of first Typhoon, ahead of World Cup duty*. Flight Global, 15. 08. 2022. <https://www.flightglobal.com/defence/qatar-takes-delivery-of-first-typhoon-ahead-of-world-cup-duty/149851.article>
- Joint statement on Nordic cooperation in security and defence. Government.no, 15. 08. 2022. <https://www.regjeringen.no/contentassets/4e1ccf0209024cb99a2d839fd299a47f/joint-statement-on-nordic-cooperation-in-security-and-defence.pdf>
- Jowers, Karen: *Survey raises serious questions about the future of the all-volunteer force*. Military Times, 18. 07. 2022. <https://www.militarytimes.com/pay-benefits/mil-money/2022/07/18/survey-raises-serious-questions-about-the-future-of-the-all-volunteer-force/>
- Lozano, Juan A.: *Battleship that served in both world wars begins trip for \$35M repairs*. Navy Times, 31. 08. 2022. <https://www.navytimes.com/news/your-navy/2022/08/31/battleship-that-served-in-both-world-wars-begins-trip-for-35m-repairs/>
- Nordic countries to further deepen defence cooperation. Government Communications Department, 15. 08. 2022. <https://valtioneuvosto.fi/en/-/10616/nordic-countries-to-further-deepen-defence-cooperation>
- Nordic countries to further strengthen cooperation on security and defence. Press release. Government.no, 15. 08. 2022. <https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/nordic-countries-to-further-strengthen-cooperation-on-security-and-defence/id2924306>
- Qatar gets first batch of Eurofighter Typhoon aircraft from UK: Report. Al Mayadeen, 28. 08. 2022. <https://english.almayadeen.net/news/politics/qatar-gets-first-batch-of-eurofighter-typhoon-aircraft-from>
- Ritchie, Neil: *U.S. Army awards Javelin replacement contract*. Defence Today, 15. 09. 2022. <https://www.defencetoday.com/land/infantry-weapons/us-army-awards-javelin-replacement-contract/>
- Russia Adopts Updated Maritime Doctrine; Lists U.S., NATO As Primary Threats. Radio Free Europe/Radio Liberty, 31. 07. 2022. <https://www.rferl.org/a/russia-maritime-doctrine-threats-nato-us/31967675.html>
- Siddiqui, Huma: *Indian Army to get light tank, 'Zorawar' soon*. Financial Express, 26. 08. 2022. <https://www.financialexpress.com/defence/indian-army-to-get-light-tank-zorawar-soon/2645647/>
- Swift, Rocky – Mallard, William: *Japan considers deploying long-range missiles to counter China, Yomiuri reports*. Reuters, 21. 08. 2022. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/japan-considers-deploying-long-range-missiles-counter-china-yomiuri-2022-08-21/>
- The Battleship Texas Foundation. <https://battleshiptexas.org/>
- US Army awards Javelin Joint Venture \$311 million production contract. Raytheon Missile & Defense, 15. 09. 2022. [https://www.raytheonmissilesanddefense.com/news/2022/09/15/us-army-awards-javelin-joint-venture-\\$311m-production-contract](https://www.raytheonmissilesanddefense.com/news/2022/09/15/us-army-awards-javelin-joint-venture-$311m-production-contract)
- Yu, Matt – Lin, Sean: *Missile production to more than double with completion of new facilities*. Focus Taiwan, 13. 08. 2022. <https://focustaiwan.tw/sci-tech/202208130014>